

ŽAIDŽIAME SAUGIAI

Esminiai emociškai saugios aplinkos kūrimo aspektai vaikų ugdyme

Paruošė Klaipėdos PPT psichologė Ugnė Kundrotienė

pagal Anne Copley "Iššūkiai mokykloje. Kaip mokyti problemiško elgesio vaikus" (2009); Walls, Scott; Rauner, Deb. "Behavior Management Skills Guide: Practical Activities & Interventions for Ages 3-18". PESI Publishing & Media.

Kuriant saugumo būseną, reikia atsižvelgti į du pagrindinius dalykus, tai yra į: emocinį ugdytinių saugumą ir fizinį saugumą ir mokymosi proceso saugumą - taikant įprastą tvarką ir ritualus.

Saugumo būsenai būdinga keletas esminių elementų, leidžiančių ugdytiniais ugdytis ir puoselėti teigiamą savivertę, kuri savo ruožtu yra svarbus emocinio saugumo požymis. Todėl viso mokymosi proceso pagrindu turi tapti mokinių stipraus savivertės jausmo formavimas ir ugdymas.

Pagrindiniai emociškai saugios aplinkos kūrimo aspektai, remiantis REACH modeliu:

Atsakomybė

Skatinti ir pagirti kiekvieną individą, kai jis imasi atsakomybės už save ir už kitus.

Pripažinimas

Pripažinti ir pažymėti visų mokinių mokymosi pasiekimus, kad ir kokie būtų jų gebėjimai.

Lūkesčiai

Skatinti ir remti individų lūkesčius – tai, ko jie tikisi iš savęs ir iš kitų.

Pasiekimas

Džiaugtis visokiausiais kiekvieno vaiko pasiekimais.

Iššūkis

Įsitikinti, kad iššūkis skirtas kiekvienam vaikui atskirai ir kad, atsižvelgdami į skirtingų vaikų poreikius, palaikote vaikus, kurie rizikuoja.

Viltis

Suteikti vilčių ir įkvėpimo jaunajai kartai ir suaugusiems, praradusiems bet kokią viltį.

Pozityvus ir veikšmingas ugdymas gali vykti tik tuomet, kai jaučiamės emociškai ir fiziškai saugūs ir tvirti, tai yra, kai pasitikime savimi tiek, kad galime rizikuoti, kai turime išsiugdę teigiamą savivertę padedančią sėkmingai mokytis.

Lūkesčių aspektas – pats svarbiausias formuojant saugumo būseną pagal šį modelį. Lūkesčius reikia suformuluoti, o atsakomybę turi prisiimti visi tie, iš kurių vėliau tikimasi, kad lūkesčiai išsipildys. Būtinai labai stiprus bendrumo jausmas, jeigu norime, kad lūkesčiai taptų tikrove. Lūkesčiai atspindi pasirengimą pripažinti, kad reikia dirbti kartu, o ne priešgyniauti ir konfrontuoti. Daug dalykų mes negalime kontroliuoti, ne visiems galime daryti įtaką. Daug vaikų gyvena šeimose, kur nėra jokių apribojimų, o jei jų esama, tai labai menkų. Tokiose šeimose augantys vaikai nepaiso vyresniųjų ir negerbia jų. Galiausiai lūkesčiai visada turi būti formuluojami ir traktuojami teigiamai.

Svarbu pripažinti vaikų sėkmę ir vengti tokių taisyklių, kaip antai: „Nelakstyti grupėje“, „Nešūkauti“, „Nesistumdyti“ ir pan.

„Jei grupėje/klasėje ant sienos esate pakabinę sąrašą su „NE...“, tai reklamuojate kaip tik tai, ko nenorite!“. Vaiko pasąmonė dėmesį sutelkia į tą komandos dalį sakinyje, kuri seka po neiginio „NE“.

Geresnį rezultatą gauname ne tada, kai draudžiame ką nors daryti, o tada, kai skatiname daryti. Be to, tai nepadedą ugdyti teigiamo elgesio. Vertinant psichologiniu aspektu, vaiko pasąmonė dėmesį sutelkia į tą komandos dalį sakinyje, kuri seka po neiginio „NE“. Todėl vaikų smegenys apdoroja tik tokias frazes, kaip pvz. „Lakstyk po grupę“, „Šūkauk“, „Stumdykis“, o jos skatina tokį elgesį, kurio norime išvengti. Daugelio vaikų pasąmonė nesugrįžta prie neiginio „NE“, todėl nesąmoningai fiksuoja komandą elgtis taip, kaip draudžiame! Panaši situacija susiklosto ir tada, kai vaikas sulaukia daug mokytojo dėmesio dėl blogo elgesio, tada įtvirtinamas blogas elgesys. Kur kas geresnių rezultatų pasiektume, jeigu aiškiai apibrėžtume, kaip turėtų elgtis vaikas, ir už gerą elgesį jį paskatintume.

Aiškių, konkrečių ribų nustatymas mums visiems teigia saugumo jausmą, o kai esame saugūs, galime bandyti rizikuoti. Kai aiškių ribų nėra, rizikuoti arba vengiama, arba rizikuojama tik kraštutiniu atveju. Gyvename tokiu metu, kai daliai tėvų atrodo lengviau suteikti vaikams visišką laisvę patiems rasti kelią, o ne vesti už rankos. Problemų gali kilti šeimose, kur tėvai vertinami pagal tai, kaip materialiai gali aprūpinti savo vaikus, o ne pagal gebėjimą apibrėžti aiškias vienokio ar kitokio elgesio ribas. Augant ir bręstant tokių ribų teikiamas saugumo jausmas yra nepapastai svarbus.

Geresnį rezultatą gauname ne tada, kai draudžiame ką nors daryti, o tada, kai skatiname daryti. Be to, tai nepadedą ugdyti teigiamo elgesio.